

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se
agnetha.alriksson@regeringskansliet.se

30 april 2021

Remissyttrande över Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Gröna arbetsgivare är arbetsgivarorganisationen för det gröna näringslivet. Vi organiserar 4 000 företag inom skogsbruk, lantbruk, golf, trädgårdsanläggning och djursjukvård, med totalt ca 30 000 anställda. Gröna arbetsgivare har tagit del av utredningen och vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Gröna arbetsgivares bedömning är att utredningens sammanfattning är mer nyanserad än de enskilda kapitlen. Våra synpunkter nedan hänvisar till de enskilda kapitlen. Gröna arbetsgivare anser inte att utredningen lever upp till utredningsdirektiven vad avser uppdraget att lämna förslag som stärker äganderätten och bidrar till en växande bioekonomi. Utredningen gör långtgående tolkningar av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald vilket resulterar i förslag på ytterligare skydd och därmed minskade möjligheter att bruka skogen – detta fanns inte med i direktiven. Av utredningsdirektiven framgår däremot att ett viktigt syfte med utredningen är att värna och stärka den privata äganderätten till skogen. Sammantaget ska förslagen främja en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen, men istället har utredningen valt att fokusera sina förslag på insatser för den biologiska mångfalden, som i de flesta fall går i helt motsatt riktning.

Utredningen lämnar i övriga delar ett antal bra förslag som helt eller delvis bör tillvaratas. Det gäller särskilt:

- En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen (9.4).
- Regelförenklingar för skogsbruket (9.5).
- Rådgivningskampanj (9.6).
- Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen (9.10).
- Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog (10.2).
- Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar (12.2.3-12.8).
- Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog – att skogsbruk är pågående markanvändning och att ersättningen behandlas redan i tillståndsbeslutet (15.6).

Gröna arbetsgivares yttrande över förslagen

Kap 9. En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

Gröna arbetsgivare anser att en nationell samordnare kan vara en intressant väg framåt för det nationella skogsprogrammet. Det är viktigt med en politisk förankring och ett tydligt uppdrag.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

Gröna arbetsgivare ställer sig bakom behovet av ett mål för hållbar tillväxt i skogen, men det bör ske tillsammans med det politiska ställningstagande som föreslås i 9.10. Det måste också kombineras med en översyn av preciseringarna till miljömålet "Levande skogar" samt "Ett rikt växt- och djurliv" så att vi inte hamnar i mål som inte går att förena. Gröna arbetsgivare är därför tveksamma till förslaget att överlåta detta till det nationella skogsprogrammet.

9.5 Regelförenklingar för skogsbruket

Gröna arbetsgivare ställer sig bakom förslagen om regelförenklingar.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

Gröna arbetsgivare är positiva till förslaget om en rådgivningskampanj. Det är viktigt att Skogsstyrelsen får ett tydligt uppdrag att under en längre tidsperiod bedriva en rådgivningskampanj och att de får öronmärkta pengar för detta.

9.8 Skogsskadecenter

Gröna arbetsgivare välkomnar den satsning som redan genomförts kring ett skogsskadecenter och utökade resurser till hantering av skogsskador.

9.9 Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald

Gröna arbetsgivare anser inte att en bristanalys för biologisk mångfald i skogen bör genomföras. Hur mycket natur som behöver avsättas kan inte avgöras vetenskapligt. Det handlar istället om en ambitionsnivå som måste avvägas politiskt mot andra samhällsmål.

Gröna arbetsgivare avstyrker övriga förslag i kapitlet med anledning av att vi anser att de ligger utanför utredningens direktiv.

9.10 Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

Gröna arbetsgivare stödjer utredningens förslag att uttolkningen av Sveriges internationella åtagande måste ske genom ett politiskt ställningstagande. Detta ställningstagande bör samtidigt hantera såväl miljömål som tillväxtmål kopplade till skogen. För att säkra långsiktighet i det politiska ställningstagandet bör detta beslut fattas av riksdagen.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Gröna arbetsgivare ser inte behov av ett separat handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen.

Gröna arbetsgivare tycker att förslaget om ett arbetssätt som bygger på frivillighet där markägarinitiativ utgör grunden för myndigheternas arbete med formellt skydd är bra. Vi ser dock en uppenbar risk att det i praktiken inte verkställs då man samtidigt föreslår ett antal skogstyper där tvång ändå kan användas.

Gröna arbetsgivare anser att ersättningsmark är ett bra verktyg i samband med reservatsbildning. En förutsättning för detta är dock att skogsbolagen har samma möjligheter som enskilda skogsägare och allmänningar.

Gröna arbetsgivare tycker att naturvårdande skötsel av befintliga avsättningar bör prioriteras i naturvårdsarbetet.

Gröna arbetsgivare är positiva till förslaget om att utveckla åtgärder för att hantera omfattande skador på skog i skyddade områden.

Kap 10. Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

10.2 Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog

Gröna arbetsgivare tycker att förslaget om ett arbetssätt som bygger på frivillighet där markägarinitiativ utgör grunden för myndigheternas arbete med formellt skydd är mycket bra. Vi ser dock en uppenbar risk att det i praktiken inte verkställs då man samtidigt föreslår ett antal skogstyper där tvång ändå kan användas.

10.4 Ersättning för naturvård

Gröna arbetsgivare tror att skattefrihet kan vara en bra väg framåt och det är viktigt att ersättningen från naturvårdsavtal ses över då de idag är skattemässigt ogynnsamma för skogsägaren.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

Gröna arbetsgivare har inget att invända mot förslaget att ekoparker görs om till nationalparker. Bra förslag om att analysera hinder och möjligheter till turism i skyddade områden samt att genomföra en översyn av vägledning om föreskrifter med hänsyn till detta.

Kap 12. Förutsättningarna för nyckelbiotopsregistreringar

12.2 Begreppet nyckelbiotop används för att definiera när samrådsplikt föreligger enligt miljöbalken

Gröna arbetsgivare stödjer förslaget att Skogsstyrelsen bör se över föreskrifter om anmälningsskyldighet för samråd enligt 12:6 miljöbalken.

Det är problematiskt med en straffsanktion för den oprecisa bestämmelsen om anmälningsskyldighet i 12 kap 6 § miljöbalken. Anmälningsskyldighet gäller för verksamhet som "kan" komma att "väsentligt ändra naturmiljön". Det är inte möjligt för den enskilde att förstå vad som avses med "väsentligt ändra naturmiljön", än mindre vilken nivå av risk för sådan effekt som innebär att anmälningsskyldighet gäller. Här bör ett större omtag göras av hela 12:6 MB.

Utredningen har beskrivit hur tillämplig lagstiftning skiljer sig mellan handläggning av samrådsärenden enligt 12 kap 6 § miljöbalken och avverkningsärenden enligt skogsvårdslagen. Otydligheten om vad som avses med väsentlig ändring av naturmiljön leder därmed också till att det

inte på tydliga objektiva grunder går att fastställa vilken lagstiftning som är tillämplig i varje enskilt fall. Här bör man utreda om det skulle vara möjligt att plocka in de skogsbruksåtgärder som idag omfattas av 12:6 MB in till skogsvårdslagen för att det ska bli tydligare för skogsägaren.

12.6 Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar

Gröna arbetsgivare delar bedömningen att nyckelbiotopsinventeringen saknar stöd i rättsordningen och att den därmed bör upphöra.

12.8 Staten bör ta ansvar för brukningsenheter med stor förekomst av utvecklade naturvärden

Gröna arbetsgivare stödjer förslaget att brukningsenheter som till stor del utgörs av områden med utvecklade naturvärden fortsättningsvis bör prioriteras för formellt skydd när markägaren så önskar.

Kap. 14 Hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras

14.1 Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen

Gröna arbetsgivare är tveksamma till förslaget om ett nytt kunskapskrav i skogsvårdslagen utan ytterligare utredning. Det är svårt att utifrån utredningens texter förutse vad ett sådant kunskaps- och redovisningskrav kan innebära. Man kan dock förutsätta att gränserna för kunskapskravet kommer att testas av myndigheterna. Kommer man kräva kostsamma artinventeringar? Kommer man kräva inventeringar av personer med specialkompetens? Risker är att avverkningar, särskilt mindre sådana, blir betydligt mindre lönsamma med förslaget. Det finns också en betydande risk för fördröjningar på grund av krav på kompletteringar av redovisade naturvärden.

Ett syfte med förslaget sägs vara att förhindra mer omfattande krav utifrån miljöbalkens kunskapskrav, men samtidigt konstaterar man att miljöbalkens kunskapskrav ändå är tillämpligt fullt ut när åtgärden omfattas av samråd enligt 12:6. En sådan tolkning innebär att ett kunskapskrav i skogsvårdslagen helt förlorar sitt syfte. Nästan alltid när det finns naturvärden av betydelse att redovisa anses skogsbruksåtgärder omfattas av samrådskrav enligt 12 kap 6 § miljöbalken.

Gröna arbetsgivare avstyrker förslaget att en underrättelse till Skogsstyrelsen om avverkning, uttag av skogsbränsle eller skyddsdikning inte längre ska utgöra en anmälan om 12:6 samråd. Det är en subjektiv bedömning om avverkningen får så stor påverkan på naturmiljön att den kräver samråd och gör man fel bedömning så är det straffsanktionerat. Vår bedömning är därför att de flesta kommer att göra en 12:6-anmälan regelmässigt vid avverkningsanmälan.

Här bör ett större omtag göras av hela 12:6 MB. Det är problematiskt med en straffsanktion för den oprecisa bestämmelsen om anmälningsplikt i 12 kap 6 § miljöbalken. Anmälningsplikt gäller för verksamhet som "kan" komma att "väsentligt ändra naturmiljön". Det är inte möjligt för den enskilde att förstå vad som avses med "väsentligt ändra naturmiljön", än mindre vilken nivå av risk för sådan effekt som innebär att anmälningsplikt gäller.

Utredningen har beskrivit hur tillämplig lagstiftning skiljer sig mellan handläggning av samrådsärenden enligt 12 kap 6 § miljöbalken och avverkningsärenden enligt skogsvårdslagen. Otydligheten om vad som avses med väsentlig ändring av naturmiljön leder därmed också till att det inte på tydliga objektiva grunder går att fastställa vilken lagstiftning som är tillämplig i varje enskilt fall. Här bör man utreda om det skulle vara möjligt att plocka in de skogsbruksåtgärder som idag omfattas av 12:6 MB in till skogsvårdslagen för att det ska bli tydligare för skogsägaren.

14.3 Förslag om kunskapsunderlag och inventeringar

Gröna arbetsgivare anser att markägaren har att svara för att identifiera höga naturvärden. Detta är också på det sätt storskogsbruket arbetat sedan mitten av 90-talet. Detta innebär att det inte behövs någon överprövning av höga naturvärden som markägaren själv identifierat. Naturvårdsavsättningar ska ses som en frivillig åtgärd. Markägare har både möjlighet och förmåga att ansvara för detta. De allra flesta markägare har ett genuint intresse för skogens alla värden och många är kompetenta att själva inventera höga naturvärden medan andra kan anlita en fristående aktör för att utföra inventering.

Myndigheternas roll kan framöver vara att tillsammans med branschen, markägare och övriga intressentorganisationer, bidra till att utförda naturvärdesinventeringar håller jämn nivå genom att erbjuda utbildning och kalibreringsövningar.

Vill vi ha ett fortsatt aktivt och framgångsrikt skogsbruk i landet måste vi visa att vi har tilltro till markägarna och deras förmåga att ta ansvar. Att göra naturvärdesinventeringen till enbart ett statligt uppdrag blir då helt kontraproduktivt. Markägaren marginaliseras till förmån för en myndighetsbaserad förvaltning.

Myndigheternas ansvar för inventering bör dock fortsatt gälla vid bildandet av formellt skydd. De områden som behöver bevaras för att Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden bör lösas in som formella skydd i de fall markägaren inte vill eller kan ta ansvar för skyddet på frivillig basis. Gröna arbetsgivare anser inte att naturvärdesinventeringar bör skrivas in i Skogsstyrelsens instruktion utan bör hanteras i särskilda regeringsuppdrag vilken typ av inventeringar som ska genomföras.

14.4 Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen

Gröna arbetsgivare är positiva till kortade handläggningstider, men ser en uppenbar risk att de kanske snarare blir längre genom möjligheterna att kunna begära kompletteringar och kopplingen till 12:6 samråd.

Genom att i 12:6 ange att bestämmelsen inte omfattar skogsbruksåtgärder skulle man slippa dubbla anmälningar och möjliggöra en faktisk förkortning av Skogsstyrelsens handläggningstider.

Kap 15. Balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog

15.6 Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog

Gröna arbetsgivare tycker att det är bra att utredningen vill tydliggöra att skogsbruk är pågående markanvändning även i fjällnära skog och att man vill att ersättningen ska behandlas redan i tillståndsbeslutet.

Av författningskommentarerna framgår dock att det endast är den hänsyn som går utöver den så kallade intrångsbegränsningen som ska ersättas. Det innebär tydliga försämringar i ersättningsrätten för den enskilde jämfört med idag och skogsägaren förlorar rätten till skogsbruk för all framtid när beslutet skrivs in i fastighetsregistret.

Kap 16. Staten gör en stor investering i fjällskogen

16.1 Behov av ytterligare skydd i fjällnära skog

Gröna arbetsgivare anser att förslaget om ytterligare avsättningar i och i närheten av fjällnära skog kan vara intressant att titta vidare på under förutsättning att det även i fjällnära skog baseras på frivillighet. Vår bedömning är att många skogsägare kommer att vara positiva till erbjudandet. För den markägare som motsätter sig detta ska det få finnas en frihet att få fortsätta att bruka sin mark. Antagligen blir det då frågan om mycket begränsande arealer så någon egentlig negativ landskapspåverkan borde inte uppstå.

Gröna arbetsgivare anser att möjligheten till ersättningsmark för de skogsägare som så önskar är viktigt. Det är angeläget att skogsbolag ges samma möjligheter som enskilda skogsägare. Mot bakgrund av skogens viktiga roll för näringslivsutveckling i det fjällnära området behöver behovet av skydd och särskild hänsyn till allmänna intressen även ställas i relation till en analys av enskilda intressen som jobb, företagande och möjligheter till landsbygdsutveckling i det fjällnära området.

Våra politiker kan såklart välja att se den fjällnära skogen som Sveriges tydliga ansvarsområde men då måste man ta det hela vägen och faktiskt prioritera ned andra naturtyper och geografier, det är inte rimligt att avsätta mer skog överallt.

Samtidigt måste man vara mycket tydlig med att förslaget inte för oss närmare att nå miljömålet "Levande skogar" och att det för den biologiska mångfalden är ett dåligt nyttjande av statliga medel.

Med vänlig hälsning,

Emma Terander

Ansvarig Public Affairs
Gröna arbetsgivare
emma.terander@grona.org
08-762 72 57